

Warszawa, dnia 16 listopada 2020 r.

BAS-WAP-1662/20

Pan Poseł  
Sławomir Piechota  
Przewodniczący  
Komisji do Spraw Petycji

**Opinia**  
**dotycząca petycji nr BKSP – 145 – IX – 142/19 w sprawie zmiany zasad**  
**ograniczenia egzekucji**

**I. Treść i cel petycji**

Petycja została wniesiona przez osobę fizyczną. W petycji zaproponowano zmianę art. 831 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1575), dalej k.p.c. Autor petycji postuluje następujące brzmienie tego przepisu:

Nie podlegają egzekucji:

„5) świadczenia z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych, w granicach określonych w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, przy czym rozporządzenie to powinno w słusznym zakresie uwzględniać interesy wierzycieli i dłużników; nie dotyczy to egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów;”.

W petycji nie przedstawiono szczegółowej argumentacji za przyjęciem postulowanej zmiany, wskazano jedynie, że delegacja ustawowa powinna zawierać szczegółowe upoważnienie, które powinno określać wytyczne dotyczące treści rozporządzenia.

## **II. Czy petycja mieści się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji (art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach)?**

Petycja będąca przedmiotem niniejszej opinii dotyczy zmiany ustawy przez Sejm. Zgodnie z art. 95 ust. 1 Konstytucji RP władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sejm i Senat. Natomiast stosownie do art. 118 ust. 1 Konstytucji RP inicjatywa ustawodawcza przysługuje m.in. posłom. Artykuł 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu, w związku z art. 112 Konstytucji RP, stanowi, że poselskie projekty ustaw mogą być wnoszone przez komisje sejmowe lub grupę co najmniej 15 posłów podpisujących projekt.

## **III. Wymogi formalne (art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach)**

Petycja spełnia wymogi formalne określone w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach.

## **IV. Kwestie, które ekspert uznaje za istotne w związku z petycją**

W obecnym brzmieniu art. 831 § 1 pkt 5 k.p.c. przewiduje, że nie podlegają egzekucji świadczenia z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych, w granicach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Finansów i Sprawiedliwości; nie dotyczy to egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów.

Art. 831 § 1 pkt 5 k.p.c. dotyczy wszystkich rodzajów ubezpieczeń osobowych i majątkowych bez względu na ich obowiązkowy czy dobrowolny charakter. Świadczenia należne dłużnikowi z tytułu przedmiotowych umów ubezpieczenia są zwolnione spod egzekucji w granicach określonych w rozporządzeniu Ministrów Finansów oraz Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 1986 r. w sprawie określenia granic, w jakich świadczenia z ubezpieczeń osobowych i odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych nie podlegają egzekucji sądowej (Dz.U. Nr 26, poz. 128). W ww. rozporządzeniu przewidziano ponadto, że ograniczenie egzekucji nie dotyczy również egzekucji na zaspokojenie składki należnej zakładowi ubezpieczeń z tytułu ubezpieczeń osobowych i majątkowych. W § 1 ww. rozporządzenia określono, że z zastrzeżeniem art. 832 i 833 § 5 k.p.c. świadczenia pieniężne z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych nie podlegają egzekucji sądowej w  $\frac{3}{4}$  częściach tych świadczeń i odszkodowań.

Zgodnie z art. 805 § 2 k.c. świadczenie ubezpieczyciela przy ubezpieczeniu majątkowym polega w szczególności na zapłacie określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku. Z tytułu ubezpieczenia osobowego ubezpieczyciel jest zobowiązany do zapłaty umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej.

Podstawowym celem ubezpieczenia majątkowego jest umożliwienie poszkodowanemu restytucji zniszczonego lub utraconego mienia. W przypadku ubezpieczenia osobowego jego funkcją jest udzielenie pomocy materialnej w sytuacji, gdy ubezpieczony lub inne osoby doznały szkody na osobie w postaci uszczerbku na zdrowiu, rozstroju zdrowia albo ubezpieczony zmarł. W ten sposób realizuje się funkcja ochronna ubezpieczeń, w szczególności poprzez kompensację szkód majątkowych lub spełnianie powstałych potrzeb w ubezpieczeniach osobowych. W związku z powyższym świadczenia z umów ubezpieczenia mają służyć właśnie tym celom i kwoty wypłacane przez ubezpieczyciela powinny być przeznaczone na ich realizację. Odstępstwem od tej zasady jest regulacja przewidująca, że wyłączenie egzekucji nie dotyczy egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów. W literaturze przedmiotu podnoszone były wątpliwości co do zasadności dopuszczenia prawa do prowadzenia egzekucji ze świadczeń wypłacanych z tytułu zwartych umów ubezpieczenia, w szczególności ubezpieczeń na życie oraz następstw nieszczęśliwych wypadków, ponieważ powinny one spełniać przede wszystkim cel kompensacyjny.

Zaproponowane w petycji brzmienie art. 831 § 1 pkt 5 – „świadczenia z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych, w granicach określonych w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, przy czym rozporządzenie to powinno w słusznym zakresie uwzględniać interesy wierzycieli i dłużników; nie dotyczy to egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów” budzi wątpliwości. Przyjęcie takiej normy mogłoby prowadzić do dalszego ograniczenia wyłączenia z egzekucji dotyczącego świadczeń z ubezpieczeń osobowych i odszkodowań z ubezpieczeń majątkowych.

Zgodnie z art. 92 Konstytucji RP rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy

do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. W świetle tego przepisu wydaje się, że propozycję doprecyzowania art. 831 § 1 pkt 5 k.p.c. należy rozpatrywać w kontekście wymaganych Konstytucją wytycznych dotyczących treści rozporządzenia. Należy jednak wskazać, że przyjęte w petycji kryterium – uwzględniania w słusznym zakresie interesu wierzycieli i dłużników ma charakter ocenny i może powodować trudności w jego realizacji. Przy dokonywaniu oceny interesu wierzycieli i dłużników należałoby bowiem uwzględnić kompensacyjny charakter świadczeń z ubezpieczeń osobowych i odszkodowań z ubezpieczeń majątkowych w kontekście specyfiki świadczeń alimentacyjnych.

Ponadto w związku z treścią rozporządzenia Ministrów Finansów oraz Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 1986 r. w sprawie określenia granic, w jakich świadczenia z ubezpieczeń osobowych i odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych nie podlegają egzekucji sądowej, które przewiduje ograniczenie egzekucji do  $\frac{3}{4}$  wysokości świadczeń należałoby rozważyć również kwestię doprecyzowania dopuszczalnego zakresu egzekucji, szczególnie w świetle egzekwowania roszczeń alimentacyjnych z uwzględnieniem interesu dłużnika.

Od strony proceduralnej, można zasygnalizować, że realizacja postulatów zawartego w petycji wiąże się z nowelizacją aktu prawnego o randze kodeksu. Wymaga to podejmowania działań w ramach szczególnej procedury przewidzianej w Regulaminie Sejmu dla postępowania z projektami kodeksów (art. 87 i nast.).

## **V. Wnioski**

Postulaty zawarte w petycji dotyczą zmiany art. 831 § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez doprecyzowanie przepisu dotyczącego wyłączenia egzekucji w odniesieniu do świadczeń z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowań z ubezpieczeń majątkowych o zapis, który przewiduje uwzględnienie w słusznym zakresie interesów wierzycieli i dłużników. Wprowadzenie postulowanej regulacji budzi wątpliwości ze względu na ocenny i niedookreślony charakter zaproponowanej zmiany. Ponadto w petycji nie została określona relacja pomiędzy roszczeniami alimentacyjnymi a słusznym interesem dłużnika i wierzyciela, które powinny być uwzględniane przy ograniczaniu egzekucji.

Zaproponowana w petycji zmiana dotyczy Kodeksu postępowania cywilnego, który ma charakter systemowy i ze względu na rodzaj tego aktu prawnego wymaga szczególnej procedury.

Autor:

**dr hab. Magdalena Szczepańska**  
ekspert ds. legislacji  
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:  
Wicedyrektor Biura Analiz Sejmowych

**Jacek Krawczyk**

*Deskryptory bazy REX: petycja; ubezpieczenia osobowe i majątkowe, kodeks postępowania cywilnego.*